

Ühendkuningriigil on õigus võtta ühepoolset tagasi teade oma kavatsuse kohta Euroopa Liidust välja astuda

Niisugune tagasivõtmine, mis on otsustatud kooskõlas tema enda põhiseadusest tulenevate nõuetega, tooks kaasa selle, et Ühendkuningriik jääks liitu tema kui liikmesriigi suhtes muutumatutel tingimustel

Ühendkuningriigis 23. juunil 2016 toimunud rahvahääletusel hääletas enamik kõnealuse liikmesriigi Euroopa Liidust lahkumise poolt. Ühendkuningriigi peaminister teatas 29. märtsil 2017 Euroopa Ülemkogule Ühendkuningriigi kavatsusest astuda ELL artikli 50 alusel liidust välja. Selles artiklis on ette nähtud, et pärast teate esitamist räägib asjaomane liikmesriik liiduga läbi ja sõlmib väljaastumislepingu. Aluslepingute kohaldamine asjaomase liikmesriigi suhtes lõpeb väljaastumislepingu jõustumise kuupäeval või lepingu puudumise korral kaheaastase tähtaja – mida võidakse pikendada – möödumisel väljaastumiskavatsuse kohta teate esitamisest.

Mitu Šotimaa parlamendi, Ühendkuningriigi parlamendi ja Euroopa Parlamendi liiget esitasid 19. detsembril 2017 Court of Sessionile (kõrge tsiviilkohus, Šotimaa, Ühendkuningriik) kohtuliku kontrolli avalduse, et kohus selgitaks, kas ELL artiklis 50 nimetatud teate võib enne kaheaastase perioodi lõppemist ühepoolset tagasi võtta, nii et selle tagasivõtmise korral jääb Ühendkuningriik liitu. Court of Session esitas 3. oktoobril 2018 selle kohta Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse, täpsustades, et vastus võimaldab alamkoja liikmetel, kui nad peavad väljaastumislepingu suhtes seisukoha võtma, teada, kas ei ole olemas mitte kaks, vaid kolm valikuvõimalust – liidust väljaastumine ilma lepinguta, liidust väljaastumine lepinguga või väljaastumise kavatsuse kohta esitatud teate tagasivõtmine ja Ühendkuningriigi jäämine liitu.

Kuna eelotsusetaotlus on kiireloomuline, arvestades eelkõige asjaolu, et väljaastumislepingu saab ratifitseerida üksnes juhul, kui Ühendkuningriigi parlament on selle lepingu ning Ühendkuningriigi ja liidu tulevaste suhete raamistiku heaks kiitnud, palus Court of Session kohaldada kiirendatud menetlust ja Euroopa Kohtu president nõustus sellega.¹ Kiirendatud menetlus võimaldab teha kiiresti otsuse erakordselt kiireloomulistes kohtuasjades, lühendades menetlustähtaegu ja käsitledes neid kohtuasju absoluutse prioriteedina.

Oma tänases kohtuotsuses leiab Euroopa Kohus, kes menetles kohtuasja täiskoguna, et juhul, kui liikmesriik on Euroopa Ülemkogule teatanud oma kavatsusest Euroopa Liidust välja astuda, nagu seda on teinud Ühendkuningriik, on sellel liikmesriigil õigus teade ühepoolset tagasi võtta.

Niisugune võimalus on olemas senikaua, kui liidu ja asjaomase liikmesriigi vahel sõlmitud väljaastumisleping ei ole jõustunud, või lepingu puudumise korral seni, kuni ei ole möödunud kaheaastane tähtaeg – koos võimaliku pikendusega – alates teate esitamisest kavatsuse kohta Euroopa Liidust välja astuda.

Tagasivõtmine peab olema otsustatud demokraatliku protsessi tulemusena kooskõlas liikmesriigi põhiseadusest tulenevate nõuetega. Sellest otsusest, mis peab olema üheti mõistetav ja tingimusteta, tuleb kirjalikult teatada Euroopa Ülemkogule.

¹ Euroopa Kohtu presidendi 19. oktoobri 2018. aasta määrus Wightman jt ([C-621/18](#)).

Tagasivõtmine kinnitab asjaomase liikmesriigi kuulumist Euroopa Liitu tema kui liikmesriigi suhtes muutumatutel tingimustel ja lõpetab väljaastumismenetluse.

Kohtuotsuse põhjendavas osas tõdeb Euroopa Kohus kõigepealt, et Court of Sessioni hinnangul tõstatab põhikohtuasjas esitatud avaldus vastakaid seisukohti tekitanud küsimuse, mille üle käib kohtuvaidlus, mille ta peab lahendama, ja et Court of Sessioni otsus võimaldab selgitada valikuvõimalusi, mis on Ühendkuningriigi parlamendi liikmetel, kes peavad otsustama Ühendkuningriigi ja Euroopa Liidu vahel läbi räägitud lepingu ratifitseerimise üle. Vastates Ühendkuningriigi valitsuse ja komisjoni argumentidele vastuvõetavuse kohta, märgib Euroopa Kohus, et ELL artikli 50 tõlgendamise küsimus, mille Court of Session on talle esitanud, on asjakohane ega ole hüpoteetiline, kuna see on just Court of Sessionis pooleli oleva vaidluse ese.

Sisulisest aspektist tõdeb Euroopa Kohus, et ELL artiklis 50 ei ole väljaastumiskavatsusest loobumist sõnaselgelt käsitletud. Kõnealune artikkel ei keela ega luba seda konkreetselt.

Samas märgib Euroopa Kohus, et ELL artiklil 50 on kaks eesmärki: esiteks sätestada liikmesriigi suveräänne õigus liidust välja astuda ja teiseks kehtestada menetlus, mis tagab, et väljaastumine toimub korrakohaselt. Euroopa Kohtu hinnangul räägib väljaastumisõiguse suveräänsus selle kasuks, et asjaomasel liikmesriigil on õigus senikaua, kui väljaastumisleping ei ole jõustunud, või lepingu puudumise korral seni, kuni ei ole möödunud kaheaastane tähtaeg koos võimaliku pikendusega, võtta tagasi teade oma kavatsuse kohta liidust välja astuda.

Kuna puudub sõnaselge säte, mis reguleeriks liidust väljaastumise kavatsuse kohta esitatud teate tagasivõtmist, kehtivad tagasivõtmise suhtes ELL artikli 50 lõikes 1 ette nähtud eeskirjad, mistõttu võib selle üle otsustada ühepoolset kooskõlas asjaomase liikmesriigi põhiseadusest tulenevate nõuetega.

Väljaastumiskavatsuse kohta esitatud teate **tagasivõtmine** liikmesriigi poolt **väljendab suveräänset otsust säilitada Euroopa Liidu liikmesriigi staatus**, mis teate esitamise tagajärjel ei ole katkenud ega muutunud.

Euroopa Kohtu hinnangul oleks aluslepingute eesmärgiga luua Euroopa rahvaste üha tihedam liit vastuolus see, kui sunnitaks välja astuma liikmesriiki, kes on küll kooskõlas oma põhiseadusest tulenevate nõuetega demokraatliku protsessi tulemusel teatanud kavatsusest liidust välja astuda, kuid kes otsustab sellise protsessi raames selle kavatsuse kohta esitatud teate siiski tagasi võtta.

Kui seada tagasivõtmisõiguse eelduseks Euroopa Ülemkogu ühehäälnine heakskiit, nagu pakuvad välja nõukogu ja komisjon, muudaks see suveräänse ühepoolse õiguse tingimuslikuks õiguseks ja oleks vastuolus põhimõttega, mille kohaselt liikmesriiki ei tohi sundida liidust tema tahte vastaselt välja astuma.

MÄRKUS: Eelotsusetaotlus võimaldab liikmesriikide kohtutel taotleda kohtuvaidluste lahendamisel Euroopa Kohtult liidu õiguse tõlgendamist või liidu õigusakti kehtivuse üle otsustamist. Euroopa Kohus ei lahenda riigisisest kohtuvaidlust. Kohtuasja lahendamine kooskõlas Euroopa Kohtu otsusega on liikmesriigi kohtu ülesanne. Euroopa Kohtu otsus on ühtlasi siduv ka teistele liikmesriikide kohtutele, kes lahendavad sarnast probleemi.

Ajakirjandusele mõeldud mitteametlik dokument, mis ei ole Euroopa Kohtule siduv.

Otsuse [terviktekst](#) on CURIA veebileheküljel alates selle kuulutamise päevast.

Täiendavat teavet annab Gitte Stadler, ☎ (+352) 4303 3127

Kohtuotsuse kuulutamise pildid on kättesaadavad [Europe by Satellite](#)’i kaudu ☎ (+32) 2 2964106